

Bevarandeplan för Natura 2000-området Najfallet

Områdesnummer: SE0250186

Areal: 19,4 ha

Kommun: Arboga

Lägesbeskrivning; ca 1 km söder om Götlunda

Ägandeförhållande: privat

Områdestyp: SAC

föreslaget som pSCI april 2004

fastställt som SCI januari 2005

förklarad som SAC mars 2011

Ingående naturtyper: Silikatgräsmarker (6270)

Ingående arter: -

Nuvarande skyddsform utöver Natura 2000
oskyddat, omfattas av EU:s miljöersättningar

Bevarandeplan fastställd/uppdaterad: 2013

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

För varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden (naturtyper och arter), vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Bevarandeplanen ska fungera som en hjälp för fortsatt bevarande av naturvärdena i Natura 2000-området och som ett underlag vid eventuella tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och den kommer att ändras och kompletteras när ny kunskap erhålls för området eller om naturvårdsinriktad skötsel och om arters ekologi.

Innehåll

1.1	Vad är Natura 2000?	2
1.1.1	Tillståndsplikt och samråd.....	2
1.1.2	Exempel på annan lagstiftning för området.....	2
1.2	Områdesbeskrivning	2
1.3	Syfte	3
1.4	Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	3
1.5	Definition av naturtyper samt bevarandemål	3
1.5.1	Silikatgräsmarker (6270).....	3
1.6	Hotbild - vad kan påverka naturtyperna negativt?	4
1.7	Bevarandeåtgärder	4
1.8	Uppföljning.....	4
1.9	Förankring av området och bevarandeplanen	5
1.10	Typiska arter	5
1.10.1	Silikatgräsmarker (6270).....	5
1.11	Litteratur	6

1.1 Vad är Natura 2000?

Länderna i EU samarbetar för att bevara det europeiska växt- och djurlivet för framtida generationer genom att bygga upp ett s.k. ”ekologiskt nätverk” av naturområden som kallas Natura 2000. Arbetet grundas på två EU-direktiv, *fågeldirektivet* och *art- och habitatdirektivet*. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU-direktiven bestämda naturtyper och arter.

1.1.1 Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd, enligt 7 kap 28a § miljöbalken, för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Även *verksamheter eller åtgärder utanför ett Natura 2000-område omfattas av tillståndsplikt om de på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område*. Så kan t.ex. byggnation av väg eller hus, avverkningar i eller i omedelbar närhet av ett område och alla åtgärder som kan påverka hydrologin i Natura 2000-området vara tillståndspliktiga. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med Länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska man istället ha samråd med Skogsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Tillstånd krävs inte för skötsel och förvaltningsåtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området samt för verksamheter som påbörjats före och pågick den 1 juli 2001. Förändringar av sådana verksamheter kan däremot vara tillståndspliktiga.

Om ett nekat tillstånd innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras har verksamhetsutövaren rätt till ersättning.

1.1.2 Exempel på annan lagstiftning för området

Natura 2000-området Najfallet berörs även av annan lagstiftning. Här nedan listas några regelverk inom natur och miljö, som styr vad man får göra i området.

- Delar av objektet berörs av strandskyddet, som gäller 25 m från vattendrag.
- Det råder förbud mot markavvattning i Arboga kommun

1.2 Områdesbeskrivning

Området utgörs av en vacker och varierande beteshage som idag hävdas av nöt. Öppen betesmark växlas med bitvis ganska täta skogsdungar av främst asp, björk, tall och gran och en mindre vattensamling finns i hagens norra del. Det finns inget större inslag av ädellövträd eller tidigare fristående hagmarksekar. Några av dungarna har nyligen glesats ut så att de blivit mer tillgängliga för djuren. I hagens öppna ytor växer bitvis en artrik och hävdgynnad flora, med växter såsom darrgräs, bockrot, brudbröd, kattfot och jungfrulin. Området gränsar i öster mot Hastasjön, en dikad sjö som idag är nästan helt igenvuxen med videbuskar.

1.3 Syfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region¹.

Bevarandesyftet och de uppgifter som anges i avsnittet ”definition av naturtyper” nedan, motsvarar den beskrivning av bevarandesyfte och värden som omnämns i 17§ Förordningen om områdesskydd. Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärderna i denna plan, utgör de underlag för tillståndsprövningar och visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16§ Förordningen om områdesskydd.

Prioriterade bevarandevärden

Bevarandesyftet med detta område är att bevara ett område med artrik gräsmark.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Årligt bete enligt avtal om miljöstödsersättning.

1.4 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. I tabellen anges de naturtyper (fullständigt namn på naturtypen anges inom parentes) som anmälts enligt art- och habitatdirektivet, dess areella utbredning samt bevarandestatus för naturtyperna. Naturtypernas ungefärliga utbredning framgår av kartbilagan.

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Bevarandestatus
6270	*Silikatgräsmarker (Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen)	10,6	Gynnsam

* = Prioriterad naturtyp

1.5 Definition av naturtyper samt bevarandemål

1.5.1 Silikatgräsmarker (6270)

Definition av naturtyp

Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra–friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter skall finnas.

Bevarandemål för naturtypen

Naturtypen är präglad av en kontinuerlig hävd i form av bete eller slåtter. Hävden är sådan att grässvålen är väl avbetad vid betessäsongens slut alternativt att hela ytan är slagen och höet bärgat. Enstaka träd och buskar finns, t.ex. för att gynna

¹ EU har indelats i 9 biogeografiska regioner baserat på huvudsakligen rådande klimat-, mark-, terräng- och vegetationsförhållanden samt mänsklig påverkan. Västmanlands län tillhör den boreala regionen.

fåglar och insekter, men till största delen är naturtypen helt öppen eftersom den omges av skyddande trädgångar i övriga delar av hagen. Kärlväxtfloran är artrik och dominerad av hävdgynnade arter och med ett stort inslag av typiska arter som t.ex. darrgräs, prästkrage och ängsvädd. Arealen silikatgräsmark är minst 10,6 ha.

1.6 Hotbild - vad kan påverka naturtyperna negativt?

Utebliven eller för svag hävd medför att området växer igen med träd, buskar och konkurrenskraftiga örter. Igenväxningen konkurrerar ut flera hävdgynnade och för naturtypen karaktäristiska arter och utarmar artrikedomen.

Ett för hårt betestryck medför trampsador på betesmarken vilket missgynnar den känsliga markfloran.

Näringstillskott i form av tillskottsutfodring, gödning samt vinterbete är ett hot mot markfloran. Det gör att enstaka, mer näringsälskande växter såsom nässlor och älgört konkurrerar ut de för naturtypen typiska arterna. Måttlig övergångsutfodring är inget hot mot naturtypen.

Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden kan helt eller delvis förstöra naturvärdena. En direkt exploatering av området, t.ex. grävning, dikning eller schaktning, eller byte av markanvändning, t.ex. till åker- eller skogsbruk, kan leda till att naturtypen försvinner helt. En exploatering eller ändrad markanvändning i angränsande områden, liknande nämnda exempel ovan, kan leda till negativa kanteffekter på slätterängen, t.ex. genom näringsläckage från åkrar eller skugga från en granskog.

1.7 Bevarandeåtgärder

Natura 2000-området Najfallet omfattas av EU:s miljöersättningar för betesmarker, vilket idag bedöms som en tillräcklig bevarandeåtgärd. I åtagandepLANEN föreskrivs bl.a. att marken vid vegetationsperiodens slut skall vara väl avbetad inklusive röjning av ohävsarter såsom älgört och örnbräken samt att tillskottsutfodring och sambetning med gödslade eller tillskottsutfodrade marker inte får ske. I händelse av att miljöersättningen ändras och övergår till något annat som motsvarar dagens stöd bör nya avtal tecknas. Om stödet skulle upphöra bör ett skötselavtal mellan brukare och länsstyrelse tecknas för att säkerställa att bevarandepLANENS mål uppnås.

Det vore mycket positivt för den allmänna biologiska mångfalden i Natura 2000-området och dess omgivning om Hastasjön återskapades.

1.8 Uppföljning

De mål som har angetts i bevarandepLANEN ska följas upp. Bevarandemålen kommer att följas upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Uppföljningen kommer framför allt att ske i skötselkrävande objekt. Naturtyper som inte är skötselkrävande kommer att följas upp där Länsstyrelsen anser det särskilt motiverat, samt i ett mindre antal objekt som ingår i den nationella uppföljningen av Natura 2000.

1.9 Förankring av området och bevarandeplanen

Utpekandet av Natura 2000-området Najfallet och framtagandet av bevarandeplanen har förankrats hos berörda enligt följande:

- Informationsbrev till berörda markägare juli 2005
- Utkast till berörda markägare för underhandssynpunkter september 2005
- Remiss till berörda markägare, myndigheter m.fl. oktober 2005.
- Bearbetning av bevarandeplanen med beaktande av inkomna synpunkter
- Beslutad av Länsstyrelsen i Västmanlands län december 2005

Efter regeringsuppdrag om kvalitetssäkring utifrån resultatet av 2004-2008-års basinventering:

- Remiss till markägare, myndigheter, m.fl. april 2011

1.10 Typiska arter

Typiska arter är mindre allmänna, lätt igenkännbara och lätthittade arter som är typiska för sin naturtyp. Arterna är utvalda för att de reagerar snabbt på förändringar i miljön. De kan också vara en signal på lång kontinuitet eller att habitatet har tillräcklig storlek.

Listorna nedan visar de arter som är typiska för respektive naturtyp på nationell nivå, de arter som Länsstyrelsen känner till att de finns i området är markerade med **fet stil**.

1.10.1 Silikatgräsmarker (6270)

Kärlväxter

<i>Svenskt artnamn</i>	<i>Latinskt artnamn</i>	<i>Svenskt artnamn</i>	<i>Latinskt artnamn</i>
Adam och Eva	<i>Dactylorhiza sambucina</i>	låsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>
backnejlika	<i>Dianthus deltooides</i>	mandelblom	<i>Saxifraga granulata</i>
backsippa	<i>Pulsatilla vulgaris</i>	nattviol	Platanthera bifolia
backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	ormrot	Bistorta vivipara
blåsuga	Ajuga pyramidalis	pillerstarr	<i>Carex pilulifera</i>
bockrot	Pimpinella saxifraga	prästkra	Leucanthemum vulgare
brudbröd	Filipendula vulgaris	revfibbla	<i>Pilosella lactucella</i>
darrgräs	Briza media	rödkämpar	<i>Plantago media</i>
fjälltimotej	<i>Phleum alpinum</i>	slätterfibbla	<i>Hypochoeris maculata</i>
fältgentiana	<i>Gentianella campestris</i>	slättergubbe	<i>Arnica montana</i>
granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>	solvända	<i>Helianthemum nummularium</i>
grå ögontröst	<i>Euphrasia nemorosa</i>	sommarfibbla	<i>Leontodon hispidus</i>
gullviva	<i>Primula veris</i>	spindelört	<i>Thesium alpinum</i>
hirsstarr	<i>Carex panicea</i>	stor blåklocka	<i>Campanula persicifolia</i>
höskallra	<i>Rhinanthus serotinus</i>	svartkämpar	<i>Plantago lanceolata</i>
jungfrulin	Polygala vulgaris	svinrot	Scorzonera humilis
kattfot	Antennaria dioica	vårfingerört	<i>Potentilla crantzii</i>
klasefibbla	<i>Crepis praemorsa</i>	ängsskallra	Rhinanthus minor
knägräs	<i>Danthonia decumbens</i>	ängsvädd	Succisa pratensis

knölsmörblomma	Ranunculus bulbosus	ögontröst	Euphrasia stricta
liten blåklocka	Campanula rotundifolia		
Skalbaggar			
<i>Svenskt artnamn</i>	<i>Latinskt artnamn</i>	<i>Svenskt artnamn</i>	<i>Latinskt artnamn</i>
fälttor dyvel	Geotrupes stercorarius	nordlig dyngbagge	Aphodius borealis
glansdyngbagge	Aphodius ictericus	rakhorndyvel	Onthophagus nuchicornis
heddyngbagge	Aphodius sordidus	rödbukig dyngbagge	Aphodius foetens
jorddyngbagge	Aphodius granarius	sandtor dyvel	Geotrupes spiniger
krokorndyvel	Onthophagus fracticornis	slät dyngbagge	Aphodius erraticus
likdyngbagge	Aphodius luridus	smådyngbagge	Aphodius pusillus
mindre horndyvel	Onthophagus similis	snyltdyngbagge	Aphodius porcus
månhornsbagge	Copris lunaris	svart majbagge	Meloe proscarabaeus
mörk vårdyngbagge	Aphodius punctatosulcatus	vårtordyvel	Geotrupes vernalis

Fjärilar

<i>Svenskt artnamn</i>	<i>Latinskt artnamn</i>	<i>Svenskt artnamn</i>	<i>Latinskt artnamn</i>
allmän		skogspärlemorfjäril	Argynnis adippe
bastardsvärmare	Zygaena filipendulae	skogsvisslare	Erynnis tages
allmän		slättergräsfjäril	Maniola jurtina
metallvingesvärmare	Adscita statices	smalprötad	
bredbräm		bastardsvärmare	Zygaena osterodensis
bastardsvärmare	Zygaena lonicerae	smultronvisslare	Pyrgus malvae
brun blåvinge	Aricia eumedon	turkos blåvinge	Aricia nicias
brunfläckig		violettkantad guldvinge	Lycaena hippothoe
pärlemorfjäril	Boloria selene	vitfläckig guldvinge	Lycaena virgaureae
hedpärlemorfjäril	Argynnis niobe	ängsblåvinge	Polyommatus semiargus
klubbsprötad		ängsnätfjäril	Melitaea cinxia
bastardsvärmare	Zygaena minos	ängspärlemorfjäril	Argynnis aglaja
liten bastardsvärmare	Zygaena viciae		
midsommarblåvinge	Aricia artaxerxes		
prydlig pärlemorfjäril	Boloria euphrosyne		
silversmygare	Hesperia comma		

1.11 Litteratur

Jordbruksverket, 2002-2004, *Inventering av värdefulla ängs- och betesmarker*, Jordbruksverkets databas TUVa och GIS-skikt (objekt 19A-VFI)

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2005, *Bevarandeplan för Natura 2000-området Najfallet SE0250186*, Dnr 511-6914-05

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2007, *Åtagandeplan för betesmarker och slätterängar 2007-2011*, U 892

Natura 2000-databasen, område Najfallet, SE0250186 (ej tryckt)

Naturvårdsverket, 2005, Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000

